

Etermediefrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas elva motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2012 och 2013 som rör vissa radio- och tv-frågor. Motionerna handlar bl.a. om en s.k. evenemangslista, annonstider i radio och tv, alkoholreklam i tv, granskningsnämndens sammansättning och verksamhet samt behovet av en ny radio- och tv-lag.

Utskottet föreslår att riksdagen ger regeringen till känna att denna vid den fortsatta beredningen av förslaget från Myndigheten för radio och tv om en evenemangslista dels bör skärpa kraven så att en högre andel av allmänheten får tillgång till de evenemang som listan omfattar, dels tydliggör att med fri tv avses allmänhetens tillgång till tv utan extra betalning utöver licensavgift och i förekommande fall grundanslutningsavgift till ett kabelnät. Därmed tillstyrks två motionsyrkanden i frågan.

Övriga motionsyrkanden avslås.

I betänkandet finns tre reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Evenemangslista	6
Annonstider i radio och tv	13
Alkoholreklam	17
Granskningsnämndens ledamöter	19
Granskningsnämndens verksamhet	21
Översyn av mediepolitiken och av radio- och tv-lagen	23
Motioner som bereds förenklat	25
Reservationer	27
1. Evenemangslista, punkt 1 (M, FP, C, KD)	27
2. Granskningsnämndens ledamöter, punkt 4 (SD)	28
3. Översyn av mediepolitiken och av radio- och tv-lagen, punkt 6 (MP)	28
Särskilt yttrande	30
Motioner som bereds förenklat, punkt 7 (SD)	30
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	31
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	31
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Evenemangslista

Riksdagen tillkännager som sin mening att regeringen vid den fortsatta beredningen av förslaget från Myndigheten för radio och tv om en evenemangslista bör beakta vad konstitutionsutskottet har anfört i frågan. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 30 och

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 45.

Reservation 1 (M, FP, C, KD)

2. Annonstider i radio och tv

Riksdagen avslår motion

2012/13:K388 av Ulf Holm och Mats Pertoft (båda MP).

3. Alkoholreklam

Riksdagen avslår motion

2013/14:K370 av Kenneth G Forslund m.fl. (S).

4. Granskningsnämndens ledamöter

Riksdagen avslår motion

2013/14:K334 av Margareta Larsson (SD).

Reservation 2 (SD)

5. Granskningsnämndens verksamhet

Riksdagen avslår motion

2012/13:K243 av Roland Utbult (KD) yrkande 2.

6. Översyn av mediepolitiken och av radio- och tv-lagen

Riksdagen avslår motion

2012/13:Kr224 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 1 och 4.

Reservation 3 (MP)

7. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:K284 av Sven-Olof Sällström och Mattias Karlsson (båda SD) yrkande 1,

2012/13:K305 av Lars Beckman och Carl-Oskar Bohlin (båda M) och

2013/14:K333 av Sven-Olof Sällström och Mattias Karlsson (båda SD) yrkande 1.

Stockholm den 8 april 2014

På konstitutionsutskottets vägnar

Peter Eriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Eriksson (MP), Per Bill (M), Björn von Sydow (S), Andreas Norlén (M), Helene Petersson i Stockaryd (S), Karl Sigfrid (M), Karin Granbom Ellison (FP), Hans Hoff (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Hans Ekström (S), Tuve Skånberg (KD), Jonas Åkerlund (SD), Mia Sydow Mölleby (V), Cecilia Brinck (M), Marie Granlund (S), Sedat Dogru (M) och Anna-Lena Sörenson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet

I betänkandet behandlas elva motionsyrkanden från den allmänna motions-tiden 2012 och 2013 som rör vissa radio- och tv-frågor. Motionerna handlar bl.a. om en s.k. evenemanglista, annonstider i radio och tv, alkoholreklam i tv, granskningsnämndens sammansättning och verksamhet samt behovet av en ny radio- och tv-lag.

Utskottets överväganden

Evenemangslista

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen att denna vid den fortsatta beredningen av förslaget från Myndigheten för radio och tv om en evenemangslista bör beakta vad konstitutionsutskottet har anfört i frågan.

Jämför reservation 1 (M, FP, C, KD).

Motionerna

Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) begär i motion 2012/13:Kr320 ett tillkännagivande till regeringen om att inrätta en evenemangslista (yrkande 30). Motionärerna anför att stora idrottsevenemang tillhör de mest sedda tv-programmen och att viktiga sporthändelser är en del av vårt samhälle som alla är delaktiga i. Trots att riksdagen har fattat beslut om att ge regeringen i uppdrag att bereda frågan om en evenemangslista har ingenting hänt.

I samband med att EU:s AV-direktiv implementerades i Sverige infördes ett krav i radio- och tv-lagen att den som innehar den exklusiva rätten till en tv-sändning från ett svenskt eller utländskt evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället inte får utnyttja denna rättighet på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att i fri television se evenemanget i direktsändning eller, om det finns saklig grund för det, med en mindre tidsförskjutning. I praktiken innebär lagkravet att stora evenemang ska sändas fritt i hela landet. För att regleringen ska ha praktisk verkan krävs att regeringen meddelar föreskrift om vilka evenemang som åsyftas. Motionärerna anser att regeringen skyndsamt bör bereda frågan och återkomma till riksdagen med förslag till beslut.

I motion 2013/14:Kr339 begär Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) återigen ett tillkännagivande om införandet av en evenemangslista (yrkande 45). Motionärerna konstaterar att regeringen har gett Myndigheten för radio och tv i uppdrag att bereda frågan. Ett konsultföretag har tagit fram en underlagsrapport på uppdrag av Myndigheten för radio och tv. I den definierar man "fri tv" som en programtjänst som kan tas emot "av en väsentlig del av allmänheten i fri-tv om minst 85 procent av befolkningen har tillgång till programtjänsten utan några ytterligare kostnader utöver licensavgift och/eller avgift för baspaket". Motionärerna anser att det inte är en acceptabel lösning att 15 procent, dvs. ca 1,5 miljoner människor, inte skulle kunna ta del av utbudet. De anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag till beslut.

Gällande ordning

Yttrandefrihetsgrundlagen

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) reglerar skyddet för yttrandefriheten i ljudradio, television och vissa liknande överföringar, offentliga uppspelningar ur en databas samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar.

Varje svensk medborgare och svensk juridisk person har enligt 3 kap. 1 § YGL rätt att sända radioprogram genom tråd. Med radioprogram avses program i ljudradio och television samt innehållet i vissa andra överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor. När det gäller sändningar genom tråd (kabelsändningar) råder alltså etableringsfrihet, vilket innebär att det inte får ställas något krav på tillstånd för att sända radioprogram till allmänheten. Av andra stycket samma paragraf framgår dock att vissa föreskrifter kan meddelas i lag, bl.a. om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidiga upplysningar.

Rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd (etersändningar) får enligt 3 kap. 2 § YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. För dessa sändningar råder således inte en motsvarande etableringsfrihet. Detta har motiverats av det begränsade sändningsutrymme som finns för etersändningar och med att det är nödvändigt med någon form av kontroll över hur radiofrekvensspektrum tas i anspråk.

I fråga om begränsningarna i sändningsrätten gäller vad som föreskrivs i regeringsformen (RF) om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter (3 kap. 3 § YGL). Detta får betydelse för sådana föreskrifter som syftar till att reglera villkoren för trådsändningar – förutsatt att de innebär begränsningar i sändningsrätten – och för föreskrifter om tillstånd och villkor för eterburna sändningar, men däremot inte för sådana ordningsföreskrifter som avses i 2 kap. 23 § tredje stycket RF (prop. 1990/91:64).

AV-direktivet m.m.

I samband med att Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (det s.k. tv-direktivet) genomfördes i svensk rätt 1999 infördes en ny bestämmelse i den då gällande radio- och tv-lagen (1996:844) för att möjliggöra att tv-sändningar av viktiga evenemang skulle bli tillgängliga för en väsentlig del av allmänheten i en EES-stat (prop. 1997/98:184, bet. 1998/99:KU23).

Införlivandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/65/EG av den 11 december 2007 om en ändring av rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (det s.k. AV-direktivet) innebar inte några ändringar i sak av denna bestämmelse (prop. 2009/10:115, bet. 2009/10:KU25). AV-direktivet har sedermera kodifierats genom direktiv 2010/13/EU av den 10 mars 2010 om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster.

Av artikel 14 (punkt 1) i AV-direktivet följer att varje medlemsstat får vidta åtgärder som är förenliga med unionsrätten för att säkerställa att programföretag under dess jurisdiktion, med utnyttjande av exklusiva rättigheter, inte sänder evenemang som den medlemsstaten anser vara av särskild vikt för samhället på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den medlemsstaten utestängs från möjligheten att följa sådana evenemang genom direktsändning eller tidsförskjuten sändning i fri television. I sådana fall ska den berörda medlemsstaten upprätta en förteckning över de nationella eller icke-nationella evenemang som den anser vara av särskild vikt för samhället. Detta ska göras på ett klart och öppet sätt i rätt och god tid. Den berörda medlemsstaten ska också bestämma om dessa evenemang ska vara tillgängliga helt eller delvis genom direktsändning eller, när så är nödvändigt eller lämpligt av objektiva skäl i allmänhetens intresse, helt eller delvis via tidsförskjuten sändning.

Medlemsstaterna ska omedelbart till kommissionen anmäla alla åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas enligt punkt 1. Inom tre månader efter anmälan ska kommissionen kontrollera att sådana åtgärder är förenliga med unionsrätten och meddela dem till de andra medlemsstaterna. Den ska inhämta ett yttrande från den kontaktkommitté som har inrättats i enlighet med artikel 29 och i Europeiska unionens officiella tidning skyndsamt offentliggöra de åtgärder som har vidtagits samt minst en gång om året offentliggöra en samlad förteckning över de åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit (punkt 2).

Medlemsstaterna ska på lämpligt sätt och inom ramen för sin lagstiftning se till att programföretag under deras jurisdiktion inte utövar de exklusiva rättigheter som har förvärvats av dessa programföretag efter den 18 december 2007 på sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i en annan medlemsstat utestängs från möjligheten att följa evenemang på det sätt som den andra medlemsstaten bestämt i enlighet med punkterna 1 och 2 helt eller delvis genom direktsändning eller, när så är nödvändigt eller lämpligt av objektiva skäl i allmänhetens intresse, helt eller delvis genom tidsförskjuten sändning i fri television såsom den andra medlemsstaten har bestämt i enlighet med punkt 1.

Bestämmelsens innebörd förtydligas i ingressen till direktivet. I ingressen (punkt 52) förklaras att för att evenemanget ska anses vara av särskild vikt för samhället bör det uppfylla ett antal kriterier, dvs. vara ett unikt evenemang som är av allmänt intresse inom unionen eller i en viss medlemsstat eller i en viktig del av en viss medlemsstat och anordnas i förväg av en arrangör som lagligen får sälja rättigheterna till detta evenemang. Av ingressen (punkt 53) framgår vidare att med fri tv avses program som är tillgängliga för allmänheten utan extra betalning utöver de finansieringskällor för sändningar som förekommer allmänt i varje medlemsstat, såsom licensavgift eller grundanslutningsavgift till ett kabelnät.

I regeringens proposition (1997/98:184 s. 42) om tv-företagens skyldigheter anförs följande:

Den föreslagna bestämmelsen innebär inte att ett marksändande tv-företag får ensamrätt att sända de evenemang som finns upptagna på listan. Ingenting hindrar att ett annat TV-företag som innehar den exklusiva sändningsrätten väljer att också sända evenemanget. Det är emellertid nödvändigt att rätten att sända evenemanget har erbjudits även till företag som uppfyller kraven på befolkningstäckning.

Den föreslagna bestämmelsen innebär inte heller någon skyldighet för de marksändande TV-företagen att sända ut de evenemang som är upptagna på listan. Liksom för närvarande är det programföretagen som själva avgör vilka program de vill sända. Avsikten är inte att tvinga programföretag att sända listade evenemang. Ett programföretag som har förvärvat en exklusiv sändningsrätt till ett listat evenemang men som avstår från att sända evenemanget i fråga skall, som tidigare sagts, vara fritt från ansvar.

TV-direktivet kan sägas innebära en skyldighet för vissa programföretag att möjliggöra för andra programföretag att sända vissa evenemang. Detta kan ske på olika sätt. En möjlighet är att det första programföretaget avstår från sin exklusiva rättighet. Därmed ger det den som anordnar evenemanget rätten att upplåta sändningsrätten till ytterligare ett programföretag. Ett annat sätt är att det första programföretaget själv upplåter sändningsrätten till ett annat programföretag.

Direktivet ger emellertid inte någon vägledning när det gäller hur villkoren för en sådan rättighetsupplåtelse skall bestämmas. Detta kan givetvis skapa svårigheter både för berörda programföretag och för de myndigheter som ska tillämpa bestämmelsen.

Radio- och tv-lagen

Enligt 5 kap. 9 § radio- och tv-lagen (2010:696) får den som sänder tv och som innehar den exklusiva rätten till en tv-sändning från ett svenskt eller utländskt evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället inte, om programföretaget sänder evenemanget, utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att i fri tv se evenemanget i direktsändning eller, om det finns saklig grund för det, med en mindre tidsförskjutning. De evenemang som avses är sådana som inträffar högst en gång om året och som intresserar en bred allmänhet i Sverige.

Om Europeiska kommissionen genom en underrättelse i Europeiska unionens officiella tidning har förklarat att ett evenemang är av särskild vikt för samhället i en annan EES-stat får de som sänder tv och som innehar den exklusiva rätten att sända evenemanget till den staten inte, om de sänder evenemanget, utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utestängs från möjligheten att se evenemanget i fri tv på ett sätt som närmare anges i underrättelsen.

Om någon för att uppfylla skyldigheten enligt första eller andra stycket erbjuder någon annan att sända evenemanget i tv ska detta göras på skäliga villkor.

Enligt radio- och tv-lagen meddelar regeringen föreskrifter om vilka evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället.

Några sådana föreskrifter har inte meddelats.

Tidigare ställningstaganden m.m.

Våren 1999 behandlade konstitutionsutskottet förslaget i regeringens proposition 1997/98:184 Ändringar i radio- och tv-lagen om att införa en möjlighet att upprätta en svensk tv-lista samt ett antal motioner med anledning av propositionen (bet. 1998/99:KU23).

Utskottet anförde att regeringens förslag innebär att det införs en bestämmelse i radio- och tv-lagen som möjliggör att en svensk lista över evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället kan upprättas. Utskottet delade regeringens bedömning att en sådan bestämmelse borde införas. Härigenom säkerställs att svenska programföretag och programföretag i andra EES-stater inte ska kunna utestänga en väsentlig del av allmänheten i Sverige från möjligheten att i fri tv se evenemang som Sverige anser är av särskild vikt. En motion i vilken det anfördes att regeringens förslag i denna del borde avvisas avstyrktes därför.

När det därefter gällde frågan om att regeringen borde upprätta en svensk lista över evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället anförde konstitutionsutskottet att kulturutskottet i sitt yttrande hade framhållit att många hushåll i Sverige alltjämt endast hade tillgång till de tre markbundna kanalerna SVT1, SVT2 och TV4. Kulturutskottet ansåg att allmänhetens tillgång till program av den aktuella typen inte får riskera att begränsas. Utskottet framhöll att sådana program inte endast avser sändning av idrottsevenemang. Lika viktigt var enligt utskottet allmänhetens tillgång till andra angelägna evenemang, t.ex. inom kultursektorn. Kulturutskottet ansåg att främst rättviseskäl talar för att det är angeläget att regeringen ges möjlighet att upprätta en lista över viktiga evenemang.

Konstitutionsutskottet konstaterade att den föreslagna konstruktionen av den aktuella bestämmelsen innebär att det ankommer på regeringen att besluta huruvida en svensk lista ska upprättas och att fastställa dess innehåll. I enlighet med vad som anfördes i propositionen utgick utskottet från att en sådan lista upprättas först när det finns behov av att på detta sätt

säkerställa att de aktuella evenemangen blir tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. När det gäller idrottsevenemang där rättigheter har upplåtits av inhemska arrangörer har de problem som en lista är tänkt att lösa hittills inte varit för handen. Arrangörerna har försökt att göra evenemangen tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen – detta i såväl deras egna som deras sponsorerers intresse. Med hänsyn till svensk idrotts ekonomi och konkurrenskraft ansåg utskottet därför att idrottsevenemang i Sverige där rättigheter upplåts av inhemska arrangörer ska lämnas utanför en eventuell lista. Utskottet förutsatte att regeringen inhämtar riksdagens godkännande om någon annan bedömning aktualiseras. Enligt utskottet borde detta ges regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda avstyrkte utskottet motionerna. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 1998/99:177).

Våren 2012 behandlade utskottet åter motionsyrkanden om den s.k. evenemangslistan (bet. 2011/12:KU16). I sitt ställningstagande anförde utskottet att det var hög tid att upprätta en evenemangslista för att säkerställa att sportevenemang som är av särskild vikt för samhället kan förbli tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. De evenemang som avsågs var sådana som sänds någon gång per år och som intresserar en bred allmänhet, t.ex. OS. Tidigare hade man inte behövt upprätta en sådan lista eftersom sportevenemang alltid hade sänts i kanaler som sänder fritt i hela landet. Utskottet ansåg att den senaste tidens utveckling där stora kommersiella bolag har förvärvat de exklusiva sändningsrättigheterna till stora och betydelsefulla idrottsevenemang såsom OS visade på behovet av en sådan lista. Utskottet ansåg därför att riksdagen borde ge regeringen till känna att regeringen snarast borde tillsätta en utredning för att avgöra hur en evenemangslista ska utformas. Utskottet tillstyrkte därmed de aktuella motionsyrkandena.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2011/12:224).

I det aktuella betänkandet redovisade utskottet att en skrivelse från företrädare för 23 specialidrottsförbund hade inkommit till kulturutskottet den 1 februari 2012 och senare överlämnats till konstitutionsutskottet. I skrivelsen uppmanade specialistidrottsförbunden riksdagen att begära att regeringen skulle börja upprätta en s.k. evenemangslista över de evenemang som det borde gå att följa gratis i tv under OS.

Regeringen gav i februari 2013 Myndigheten för radio och tv i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur en evenemangslista skulle kunna utformas. I uppdraget ingick också att inhämta synpunkter från aktörerna. Myndigheten redovisade uppdraget den 15 november 2013.

Av rapporten framgår att de flesta av de aktörer som har lämnat synpunkter till myndigheten anser att dagens marknad är välfungerande och att det inte behövs någon lista. Ska en lista upprättas bör minst 80 procent av befolkningen ha tillgång till programtjänsten i fri tv utan några ytterligare kostnader utöver licensavgift och/eller avgift för grundabonnemang.

Om en lista ska upprättas i Sverige bör tv-bolagens skyldigheter börja gälla för rättigheter som har förvärvats tidigast det datum då EU-kommissionen publicerar ett beslut om att godkänna den svenska evenemangslistan.

I ett interpellationssvar (interp. 2013/14:196) den 18 december 2013 anförde kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth bl.a. följande:

Allmänt sett ligger det i idrottens eget intresse att de evenemang som sänds i tv når så många tittare som möjligt. Internationella olympiska kommittén (IOK), som äger rättigheterna till vinter-OS, har också uttalat att organisationen har som princip att försäkra att så mycket som möjligt sänds och att sändningarna når en så bred publik som möjligt. Det bör betonas att den samlade svenska idrottsrörelsen inte har framfört något annat än att marknaden för sändningsrättigheter bör vara fri. Enligt EU:s AV-direktiv får varje medlemsstat säkerställa att programföretag som har exklusiva sändningsrättigheter inte sänder evenemang som anses vara av särskild vikt för samhället på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten inte får tillgång till sändningen i fri tv. Det sker genom fastställande av en så kallad evenemangslista. Denna möjlighet har funnits i Sverige sedan 1999. Det bör noteras att med fri tv avses enligt direktivet program som kan ses utan andra avgifter än eventuell lagstadgad tv-avgift och grundabonnemang i kabel-tv-nät. Myndigheten för radio och tv redovisade den 15 november 2013 sitt uppdrag att analysera och lämna ett förslag till hur en evenemangslista kan utformas. Myndighetens rapport har remitterats till myndigheter, företag och organisationer för synpunkter senast den 6 mars 2014. Regeringen kommer därefter att ta ställning till myndighetens förslag. En eventuell evenemangslista måste vara förenlig med EU-rätten och därtill godkännas av Europeiska kommissionen.

Efter att remisstiden på begäran förlängts till den 14 mars 2014 har 34 remissvar inkommit till Regeringskansliet (Kulturdepartementet). En remissammanställning beräknas vara klar i början av april 2014.

Statistik från Mediamätning i Skandinavien AB (MMS), som är samägt av aktörer inom mediebranschen, visar att andelen av befolkningen som tog del av OS-sändningar från Sotji 2014 någon gång under perioden var 73,1 procent. Under förra vinter-OS i Vancouver 2010 var motsvarande andel 88,9 procent.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång understryka att det är angeläget att säkerställa att sportevenemang som är av särskild vikt för samhället, t.ex. OS, kan förbli tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. Mot bakgrund av de senaste årens utveckling där stora kommersiella bolag förvärvat de exklusiva sändningsrättigheterna föreslog utskottet våren 2012 ett tillkännagivande till regeringen om att denna snarast borde tillsätta en utredning för att avgöra hur en evenemangslista ska utformas. Detta blev också riksdagens beslut (bet. 2011/12:KU16, rskr. 2011/12:224).

Myndigheten för radio och tv har därefter på regeringens uppdrag utrett frågan och lämnat förslag till hur en lista för evenemang i fri tv skulle kunna utformas.

Utskottet anser inte att Myndigheten för radio och tv:s definition av vad som är en väsentlig del av allmänheten är tillräcklig. Det är enligt utskottet inte rimligt att 20 procent av befolkningen, eller närmare två miljoner människor, ska utestängas från att kunna ta del av stora evenemang. Rapportens förslag om att minst 80 procent av allmänheten ska uppleva att de har tillgång till programtjänsten är därmed för lågt satt. Den statistik som MMS har tagit fram om OS visar att 15 procent färre tog del av OS 2014 jämfört med OS 2010. Detta indikerar att det är färre personer som har haft möjlighet att ta del av evenemangen, vilket ytterligare belyser behovet av en evenemangslista.

Utskottet anser att regeringen vid den fortsatta beredningen av förslaget från Myndigheten för radio och tv om en evenemangslista dels bör skärpa kraven så att en högre andel av allmänheten får tillgång till de evenemang som listan omfattar, dels tydliggör att med fri tv avses allmänhetens tillgång till tv utan extra betalning utöver licensavgift och i förekommande fall grundanslutningsavgift till ett kabelnät.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed bifaller utskottet motionerna 2012/13:Kr320 (S) yrkande 30 och 2013/14:Kr339 (S) yrkande 45.

Annonstider i radio och tv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att begränsa annonserna i radio och tv med hänvisning till det pågående utvärderingsarbetet.

Motionen

I motion 2012/13:K388 av Ulf Holm och Mats Pertoft (båda MP) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att begränsa annonstiderna i radio och tv. Motionärerna anser att det i dag tillåtna reklamavbrottet på tolv minuter är för generöst och borde dras ned med en tredjedel till högst åtta minuter per timme. De anser också att det inte ska vara tillåtet att göra hur många avbrott som helst i en långfilm.

Bakgrund

Regler om annonser i svenska tv-sändningar infördes 1991 i samband med att riksdagen fattade beslut om en reklamfinansierad tredje tv-kanal (prop. 1990/91:149, bet. 1990/91:KU39, rskr. 1990/91:370). Det skedde genom en ändring i den dåvarande radiolagen (1966:755). Reglerna fördes senare i stort sett oförändrade över till den nya radio- och tv-lagen (1996:844), som trädde i kraft den 1 december 1996.

Reglerna om den tillåtna annonsmängden har därefter ändrats vid flera tillfällen. Den 1 juli 1997 trädde en ändring av radio- och tv-lagen i kraft som innebar att den särskilda begränsningen av den mängd annonser som får sändas under bästa sändningstid togs bort och att den högsta tillåtna annonsmängden höjdes från åtta till tio minuter per timme dels mellan kl. 19.00 och kl. 24.00, dels i rena undantagsfall (prop. 1996/97:101, bet. 1996/97:KU19, rskr. 1996/97:208). Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 april 2002 infördes en möjlighet att i vissa fall och på visst sätt låta annonssändningar avbryta tv-program (prop. 2001/02:82, bet. 2001/02:KU16, rskr. 2001/02:187).

Den 1 maj 2004 trädde ytterligare en ändring i kraft som innebar att den angivna högsta annonstiden per timme i vissa fall fick överskridas på grund av händelser som låg utanför programföretagets kontroll. Annonstiden fick dock aldrig överskrida tolv minuter per timme (prop. 2003/04:66, bet. 2003/04:KU16, rskr. 2003/04:165).

Regler om annonser i ljudradion infördes den 1 januari 1992 genom lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten. Dessförinnan hade det inte varit tillåtet att sända annonser i ljudradiosändningar, oberoende av det sätt på vilket de distribuerades. Enligt den nya lagen skulle högst 10 procent av en programtjänsts sändningstid per dygn få avse annonser. Inom en sändningstid av en timme mellan hela klockslag fick annonser sändas under högst åtta minuter eller, i rena undantagsfall, tio minuter.

Reglerna om den högsta annonstiden per timme fördes också in i den lagstiftning för privat lokalradio som trädde i kraft den 1 januari 1993. Lokalradiolagen (1993:120) innehöll emellertid inte någon begränsning av den totala annonsmängden per dygn. I radio- och tv-lagen (1996:844) infördes en åttaminutersregel också för närradion, samtidigt som möjligheten enligt lokalradiolagen att i undantagsfall sända annonser under 10 minuter togs bort. Lokalradiolagen upphävdes den 1 juli 2001, och reglerna om reklamtid överfördes i oförändrad form till radio- och tv-lagen.

Den 1 februari 2008 trädde nya regler i kraft (prop. 2007/08:4, 2007/08:KU3, rskr 2007/08:39). Ändringarna innebar att annonser i radio och tv fick sändas under högst tolv minuter under en timme mellan hela klockslag. Vidare fick annonser i en tv-sändning sändas under högst 15 procent av sändningstiden per dygn. Begränsningen för sändningar av annonser i tv-sändningar som inte omfattade en timme mellan hela klockslag avskaffades. Vidare tog man bort möjligheten att i en tv-sändning under vissa förutsättningar överskrida den längsta tillåtna annonstiden per timme. När det gällde ljudradio fick, för sändningar som inte omfattar en timme mellan hela klockslag, annonser sändas under högst 15 procent av den tiden.

Den 1 augusti 2010 (prop. 2009/10:115, 2009/10:KU25, rskr. 2009/10:331) avskaffades den då gällande dygnsregeln om att den sammanlagda sändningstiden för annonser i tv-sändningar inte fick överstiga 15 procent av sändningstiden. Begränsningsregeln för ljudradiosändningar förblev dock oförändrad.

Gällande ordning

AV-direktivet

När tv-reklam eller s.k. teleshopping infogas i programmen ska medlemsstaterna enligt artikel 20 i AV-direktivet säkerställa att detta inte påverkar programmens integritet eller rättighetshavarnas rättigheter. Medlemsstaterna ska i det sammanhanget beakta naturliga avbrott i programmen och programmens längd och karaktär.

Enligt direktivet får sändningar av filmer producerade för tv – med undantag för tv-serier och dokumentärer – biograffilmer och nyhetsprogram avbrytas av tv-reklam eller teleshoppinginslag en gång varje tablålagd period om minst 30 minuter. Sändningar av barnprogram får avbrytas av tv-reklam eller teleshopping en gång under varje tablålagd period om minst 30 minuter, under förutsättning att programmets tablålagda längd överstiger 30 minuter. Tv-reklam eller teleshopping får inte infogas i sändningar av gudstjänster.

Enligt artikel 23 i AV-direktivet får inslag med tv-reklam och teleshopping inte överstiga 20 procent av sändningstiden inom en given klocktimme, dvs. tolv minuter. Bestämmelsen är inte tillämplig på de meddelanden som rör programföretagets egna program och biprodukter med direkt koppling till dessa program (egenreklam), sponsringsmeddelanden och produktplaceringar.

Det kan påpekas att AV-direktivet är ett s.k. minimidirektiv, vilket innebär att det är möjligt för medlemsstaterna att behålla eller införa strängare regler för programföretagen, under förutsättning att reglerna i övrigt stämmer överens med unionsrätten.

Radio- och tv-lagen m.m.

Enligt 8 kap. 1 § radio- och tv-lagen (2010:696) får annonser i tv sändas under högst tolv minuter per timme mellan hela klockslag. Programtjänster som uteslutande är avsedda för försäljningsprogram får dock sändas i tv, under förutsättning att sändningstiden är minst 15 minuter.

I tv-sändning får program som innehåller gudstjänster eller program som huvudsakligen riktar sig till barn under tolv år inte avbrytas av annonsering (8 kap. 3 §). Andra program i tv-sändningar får avbrytas av annonsering endast om avbrottet, med hänsyn till naturliga pauser i programmet och programmets längd och karaktär, inte påverkar programmets integritet och värde eller kränker rättighetshavarnas rättigheter (8 kap. 4 §). Sändning av nyhetsprogram, biograffilmer och filmer producerade för tv, utom tv-serier och dokumentärprogram, får under förutsättning att kraven i första stycket är uppfyllda avbrytas av annonsering en gång varje tablålagd period på minst 30 minuter.

Annonser i en ljudradiosändning får sändas högst tolv minuter per timme mellan hela klockslag. Om sändningstiden inte omfattar en timme mellan hela klockslag får annonser sändas under högst 15 procent av sändningstiden (15 kap. 2 §).

Tidigare ställningstagande

Våren 2012 behandlade utskottet en motion om annonstiderna i radio och tv (bet. 2011/12:KU16). Utskottet anförde att många människor ansåg att det är alltför många reklamavbrott i radio och tv och att det är störande att inte kunna ta del av program utan att ideligen bli avbruten av reklam. Utskottet delade denna uppfattning och konstaterade att eftersom AV-direktivet endast sätter ett tak för de regler som ska gälla för tv-sändningar kan Sverige som medlemsstat föreskriva att programföretagen inom dess jurisdiktion ska följa strängare bestämmelser om annonstid än vad direktivet anger. I den aktuella motionen föreslogs en sänkning av annonstiden i radio och tv från nuvarande tillåtna tolv minuter till åtta minuter. Utskottet var inte berett att föreslå en sådan ändring, men föreslog ett tillkännagivande till regeringen om att denna borde genomföra en allsidig utvärdering av effekterna av den tidigare genomförda lagändringen som innebar en ökning av annonstiden till tolv minuter. Detta för att man skulle få ett djupare underlag i frågan. Den aktuella motionen avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2011/12:224).

Regeringen gav i december 2013 Myndigheten för radio och tv i uppdrag att genomföra en allsidig utvärdering av effekterna av den ändring i radio- och tv-lagen (2010:696) som genomfördes 2008 och som innebar en ökning av den högsta tillåtna annonstiden till tolv minuter per timme. I utvärderingen ska ingå en analys av konsekvenserna av lagändringen för konkurrensförutsättningarna för programföretag samt konsekvenserna för tittare och lyssnare. Uppdraget ska genomföras i dialog med Konkurrentverket och Konsumentverket. Myndigheten ska inhämta synpunkter från programföretagen och andra berörda intressenter. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 1 december 2014.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen efter riksdagens tillkännagivande våren 2012 har gett Myndigheten för radio och tv i uppdrag att genomföra en allsidig utvärdering av effekterna av den ändring i radio- och tv-lagen som genomfördes 2008 och som innebar en ökning av den högsta tillåtna annonstiden till tolv minuter per timme. I utvärderingen ska ingå en analys av konsekvenserna av lagändringen för konkurrensförutsättningarna för programföretag samt konsekvenserna för tittare och lyssnare. Utskottet anser att det pågående utvärderingsarbetet bör avvaktas och avstyrker därmed motion 2012/13:K388 (MP).

Alkoholreklam

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att förbjuda alkoholreklam under barntid i tv via alla kanaler i Sverige oavsett var i EU den produceras med hänvisning till att ett pågående utredningsarbete vid Myndigheten för radio och tv bör avvaktas.

Motionen

I motion 2013/14:K370 av Kenneth G Forslund m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att förbjuda alkoholreklam under barntid i tv via alla kanaler i Sverige oavsett var i EU den produceras. Motionärerna konstaterar att eftersom det är förbjudet att sända alkoholreklam från tv-kanaler i Sverige så väljer alkoholproducenterna att sända reklam via brittiska medier. I en internationell studie som omfattade elva länder granskades och jämfördes tv-sändningar från tre kommersiella tv-kanaler i respektive land, som var populära bland barn. För Sveriges del var det TV3, TV4 och Kanal 5. Forskarna fann att barn i Sverige i åldern 3–12 år tar del av ca 50 reklamslag för mat och dryck varje vecka. Av dessa var endast reklam för snabbmat vanligare än reklam för alkohol. Svenska myndigheter försökte under 1990-talet få stopp på alkoholreklam i EU, men vann inte gehör i domstolen. Då folkhälsobegreppet stärkts i EU finns det enligt motionärerna skäl att göra en förnyad framstöt från regeringen och riksdagen, men även via internationella samarbetsorganisationer.

Gällande ordning

AV-direktivet

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/65/EG av den 11 december 2007 reviderades det s.k. tv-direktivet. Direktivets namn ändrades så att beteckningen numera är direktivet om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet). Syftet med AV-direktivet är att förenkla och modernisera tv-direktivets regler för att uppnå förbättrade villkor för den europeiska audiovisuella sektorn. För att skapa mer konkurrensneutrala förutsättningar för alla tjänsteleverantörer utökades direktivets tillämpningsområde så att det inkluderar sådana audiovisuella medietjänster som tillhandahålls på den enskildes begäran, s.k. beställtjänster. Ett antal basregler infördes för alla audiovisuella medietjänster. Det nya AV-direktivet innehöll därutöver mer detaljerade innehållsregler för traditionella tv-tjänster. Även reglerna i det nya direktivet är minimiregler, vilket innebär att varje medlemsland, utöver direktivet, kan ha strängare regler eller mer detaljerad lagstiftning. Sverige har därigenom kunnat behålla förbudet mot alkoholreklam i tv-program som sänds från Sverige. Sverige kan även

hävda förbudet mot programföretag etablerade i andra EU-länder som huvudsakligen riktar sina sändningar mot Sverige. AV-direktivet anger ett förfarande enligt vilka de berörda medlemsstaterna ska samarbeta och försöka få programföretaget att på frivillig väg följa mottagarstatens regler. Om detta inte ger resultat kan mottagarstaten få vidta vissa åtgärder. Dessa åtgärder får dock endast vidtas om programföretaget i fråga har etablerat sig i det andra landet i syfte att kringgå de strängare bestämmelser som skulle ha gällt om det hade varit etablerat i Sverige. Åtgärderna får endast vidtas under förutsättning att kommissionen har godkänt de planerade åtgärderna och fastställt att de är förenliga med unionsrätten. AV-direktivet har genomförts i svensk rätt genom att en ny radio- och tv-lag (2010:696) trädde i kraft den 1 augusti 2010 (prop. 2009/10:115, bet. 2009/10:KU25, rskr. 2009/10:331).

Svenska bestämmelser om reklam

Enligt 1 kap. 12 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) kan föreskrifter med bl.a. förbud mot kommersiell reklam i radioprogram meddelas. I första stycket anges att vad som sägs i tryckfrihetsförordningen (TF) om att föreskrifter får meddelas i lag om vissa kommersiella annonser också gäller i fråga om ljudradio- och tv-program och tekniska upptagningar. Det handlar om marknadsföring av alkoholdrycker och tobaksvaror, om s.k. indirekt tobaksreklam och om förbud mot kommersiella annonser som har meddelats till skydd för hälsa eller miljö enligt förpliktelser som följer av unionsrätten (1 kap. 9 § 1–4 TF).

Bestämmelser om reklam i marksänd tv inom Sverige finns i radio- och tv-lagen (2010:696). I fråga om reklam för alkoholdrycker finns förbud i radio- och tv-lagen mot att låta program sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av sådana drycker (7 kap. 2 §). I övrigt hänvisar radio- och tv-lagen i fråga om alkoholreklam till 7 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622). Enligt denna bestämmelse får kommersiella annonser i ljudradioprogram, tv-program eller beställ-tv inte användas vid marknadsföring av alkoholdrycker till konsumenter. Detta gäller även för sådana tv-sändningar över satellit som omfattas av radio- och tv-lagen. Rätten att sända tv- och ljudradioprogram på annat sätt än genom tråd får enligt 3 kap. 2 § YGL regleras genom en lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. I 4 kap. radio- och tv-lagen finns föreskrifter om sändningstillstånd för tv-sändningar. Ett sändningstillstånd för tv får förenas med vissa villkor, bl.a. förbud mot att sända reklam eller andra annonser (4 kap. 10 §).

Myndigheten för radio och tv har ett pågående ärende som gäller frågan om huruvida tv-bolag som sänder från Storbritannien ska följa det svenska förbudet mot alkoholreklam. Myndigheten har inlett ett samarbetsförfarande med den brittiska myndigheten Independent regulator and competition authority for the UK communications industries (Ofcom) för att uppmana programbolagen att följa svensk lag. Ofcom har haft kontakter

med de aktuella bolagen, men hitintills utan framgång. Bolagen hänvisar till att de följer brittisk lag. Myndigheten för radio och tv utreder för närvarande om det finns förutsättningar för att gå vidare i ärendet och få kommissionens godkännande för detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Myndigheten för radio och tv har ett pågående ärende som gäller alkoholreklam som sänds från Storbritannien. Utskottet anser att det pågående utredningsarbetet vid myndigheten bör avvaktas. Motion 2013/14:K370 (S) avstyrks därmed.

Granskningsnämndens ledamöter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ändra tillsättningsförfarandet för ledamöter i granskningsnämnden.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

I motion 2013/14:K334 begär Margareta Larsson (SD) ett tillkännagivande till regeringen om att ändra tillsättningsförfarandet för ledamöter i granskningsnämnden för radio och tv. Motionären anför att granskningsnämnden många gånger har kritiserats utifrån sina ställningstaganden och att det finns skäl att ta kritiken på allvar. Givet att samtliga aktörer som sänder etermedia förutsätts följa reglerna i radio- och tv-lagen så förutsätter allmänna rättsgrundsatsen även en oberoende och rättssäker kontroll av sändningarna. Detta blir enligt motionären motsägelsefullt med tanke på att ledamöterna i granskningsnämnden består av journalister och bara en domare. För att upprätthålla förtroendet för granskningsnämnden borde tillsättningsförfarandet ske utifrån att ledamöterna klarar att uppfylla grundläggande kvalitetskriterier och att rekryteringsprocessen är transparent, rättssäker och tydlig. Motionären anser att granskningsnämndens ledamöter ska tillsättas av Myndigheten för radio och tv och att tillsättningen ska göras utifrån sökandens grad av kompetens av gällande rätt i allmänhet och om etermedia i synnerhet. En ledamot som tillsätts på detta sätt ska, för att minska risken för jäv, inte ha några samtida uppdrag för något mediebolag.

Gällande ordning

Enligt 7 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) får det i lag föreskrivas att en nämnd vars sammansättning är bestämd i lag och vars ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare ska granska om radioprogram, som någon har sänt på annat sätt än genom tråd, står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna. En sådan nämnd får endast uttala sin mening och förelägga den sändande att följa föreskrifterna eller villkoren. I lagen får det föreskrivas att ett föreläggande av nämnden får förenas med vite. Frågor om ansvar för yttrandefrihetsbrott och om utdömning av vite prövas alltid av domstol (3 kap. 5 §).

Av 16 kap. 2 § radio- och tv-lagen (2010:696) framgår att granskningsnämnden för radio och tv övervakar genom granskning i efterhand om program som har sänts i tv eller ljudradio eller tillhandahållits i beställ-tv står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna. Nämnden övervakar även efterlevnaden av bestämmelserna om tillgänglighet i 5 kap. 12 § om beslutet har meddelats av regeringen. Sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidareändning enligt 4 kap. 7 § ska inte granskas av granskningsnämnden för radio och tv.

Enligt 16 kap. 14 § ska granskningsnämnden för radio och tv bestå av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna ska vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare.

När granskningsnämnden inrättades anförde regeringen i proposition 1993/94:160 Ny myndighetsorganisation på radio och TV-området att ordförande och vice ordförande borde vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter borde vara personer med kompetens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällsliv. Samtliga ledamöter borde utses av regeringen.

Konstitutionsutskottet delade regeringens uppfattning och godkände den föreslagna sammansättningen. Detta blev också riksdagens beslut (bet. 1993/94:KU37, rskr. 1993/94:276).

De nuvarande förordnandena gäller fr.o.m. den 1 juli 2012 t.o.m. den 30 juni 2015.

Utskottets ställningstagande

Granskningsnämndens sammansättning regleras i lag. Utskottet anser att den nuvarande representationen i granskningsnämnden är väl avvägd med att ordförande och vice ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare och att nämnden ska bestå av en ordförande och sex andra ledamöter. Utskottet vidhåller även att övriga ledamöter bör vara personer med kom-

petens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällsliv och att samtliga ledamöter bör utses av regeringen. Därmed avstyrks motion 203/14:K334 (SD).

Granskningsnämndens verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en allsidig utvärdering av granskningsnämndens verksamhet med hänvisning till att yttrandefrihetsgrundlagen begränsar vilka uppgifter som kan läggas på granskningsnämnden.

Motionen

Roland Utbult (KD) begär i motion 2012/13:K243 ett tillkännagivande till regeringen om att låta genomföra en allsidig och relevant utvärdering av granskningsnämndens verksamhet (yrkande 2). Motionären anför att granskningsnämnden bara kan ingripa mot det som sänds i tv och radio. Det som publiceras på radio- och tv-kanalers hemsidor går det inte att få rättelse för, såvida inte radio- eller tv-kanalen självmant korrigerar det. Enligt motionären innebär det att granskningsnämnden bara har ett ”halvt” uppdrag och att det därför bör genomföras en utvärdering av granskningsnämndens verksamhet.

Gällande ordning

Som redovisats ovan ska granskningsnämnden för radio och tv enligt 16 kap. 2 § radio- och tv-lagen (2010:696) genom granskning i efterhand övervaka om program som har sänts i tv eller ljudradio eller tillhandahållits i beställ-tv står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och de programrelaterade villkor som kan gälla för tjänsterna. Nämnden övervakar även efterlevnaden av bestämmelserna om tillgänglighet i 5 kap. 12 § om beslutet har meddelats av regeringen. Sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidareändning enligt 4 kap. 7 § ska inte granskas av granskningsnämnden för radio och tv.

Om granskningsnämnden för radio och tv finner att en sändning eller ett tillhandahållande innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 5 kap. 2 eller 3 §, ska nämnden göra en anmälan om detta till Justitiekanslern.

Av förordningen (2010:1062) med instruktion för Myndigheten för radio och tv får granskningsnämnden för radio och tv granska program efter anmälan eller på initiativ av myndigheten (12 §). Med granskningsärende avses ett ärende i vilket granskningsnämnden för radio och tv prövar om

den som ansvarar för sändningen har fullgjort sina skyldigheter enligt radio- och tv-lagen (2010:696) eller de programrelaterade villkor som kan gälla för sändningen (14 §).

Verksamhet på webben

Regeln om etableringsfrihet för trådsändningar finns i 3 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). I första stycket anges att varje svensk medborgare och svensk juridisk person har rätt att sända radioprogram genom tråd. Med sändning genom tråd avses en sändning genom en särskilt anordnad ledare. Exempel på trådnät är telefonnätet för fast telefoni och kabel-tv-nätet. I propositionen Yttrandefrihetsgrundlag m.m. (prop. 1990/91:64 s. 89) anges att etableringsfriheten omfattar både vidareändringar, dvs. samtidig och oförändrad vidareförmedling av en annan sändning, och andra sändningar.

Etableringsfriheten för trådsändningar innebär att det inte kan ställas några krav på tillstånd på sådana sändningar och att möjligheten att bedriva verksamheten i princip inte får begränsas av villkor som inte har stöd i grundlagen.

Yttrandefrihetskommittén har i betänkandet En översyn av tryck- och yttrandefriheten (SOU 2012:55) redogjort för olika problem med dagens reglering i YGL på grund av teknikutvecklingen, bl.a. de skillnader som finns för tv och radio mellan å ena sidan kanaler och program som sänds i etern och via satellit och å andra sidan kanaler och program som sänds i tråd. Kommittén föreslog emellertid inte några förändringar när det gäller reglerna om etableringsfriheten i trådsändningar

I propositionen 2012/13:164 Bildning och tillgänglighet redovisade regeringen att den anser att regleringen av programföretagens (Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Utbildningsradion AB) verksamhet inte kan anses helt ändamålsenlig eftersom verksamheten på internet inte kan regleras i sändningstillstånden. Regeringen ansåg emellertid inte att det fanns anledning att initiera en översyn av YGL:s regler om etableringsfrihet.

Konstitutionsutskottet konstaterade i sitt yttrande 2013/14:KU3y till kulturutskottet bl.a. att det formellt sett endast är marksändningar i radio och tv som kan regleras och att YGL: reglering också innebär en begränsning av vilka uppgifter som kan läggas på granskningsnämnden för radio och tv.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det endast är marksändningar i radio och tv som kan regleras och att YGL:regler därmed också innebär en begränsning av vilka uppgifter som kan läggas på granskningsnämnden för radio och tv. Teknikutvecklingen innebär att detta inte kan anses helt ändamålsenligt. Utskottet delar dock den uppfattning som regeringen gav uttryck för i pro-

position 2012/13:164 om att det inte finns någon anledning att initiera en översyn av regler i YGL om etableringsfrihet. Motion 2012/13:K243 (KD) yrkande 2 avstyrks därmed.

Översyn av mediepolitiken och av radio- och tv-lagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utreda en ny mediepolitik och om att utreda en ny radio- och tv-lag med hänvisning till uppdrag till Myndigheten för radio och tv och till regeringens bredbandsstrategi.

Jämför reservation 3 (MP).

Motionen

I motion 2012/13:Kr224 av Tina Ehn m.fl. (MP) begärs ett tillkännagivande om behovet av en utredning om en ny mediepolitik i Sverige (yrkande 1) och om behovet av att utreda en ny radio- och tv-lag (yrkande 4). Motionärerna anser att teknikutvecklingen förändrar det sätt på vilket medborgarna konsumerar medier på och att det därför är nödvändigt att utveckla mediepolitiken. Regeringen bör underlätta befolkningens möjligheter att på likvärdiga villkor ta del av nyheter och information och kommunicera med varandra i hela landet. Radio- och tv-lagen bör utredas för att se över förutsättningarna för och behovet av olika sorters medier inom hela landet och för hela landets befolkning.

Bakgrund

Målen för området Medier

Målen för området Medier är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadliga inslag i massmedierna (prop. 2008/09:1, utg.omr. 17, bet. 2008/09:KrU1, rskr. 2008/09:92).

Radio- och tv-lagen

Radio- och tv-lagen (2010:696), som trädde i kraft den 1 augusti 2010, reglerar marksänd radio och tv och ersatte den gamla radio- och tv-lagen (1996:844). Den nya lagen innebär att Europaparlamentets och rådets direktiv 89/552/ EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) genomförs i svensk lagstiftning.

I propositionen En ny radio- och tv-lag (prop. 2009/10:115) framhölls att den nya radio- och tv-lagen innebar en förbättrad överskådlighet genom en förändrad struktur. Propositionen innehöll förslag om förtydliganden av annons- och reklambegreppen och förslag om att införa regelsystem för nya annonstekniker. Vidare lämnade regeringen förslag och gjorde bedömningar när det gäller regleringen för kabel-tv-nät. Därutöver lämnades förslag som innebar att omfattningen av tillståndsplikten för sändningar av ljudradio och tv-program minskade, att tillståndsplikt skulle införas för att sända sökbar text-tv samt att tillstånd för att sända tv och sökbar text-tv i vissa fall skulle kunna överlåtas. Propositionen innehöll dessutom förslag till ett nytt regelsystem för kommersiell radio. Förslagen innebar bl.a. att regler för digitala kommersiella radiosändningar skulle införas, att tillstånd att sända analog kommersiell radio skulle fördelas genom slutna anbudsförfaranden, att tillståndsperioderna skulle vara åtta år, att krav på att sändningarna skulle innehålla eget material och program med lokal anknypning skulle tas bort samt att möjligheterna till sponsring skulle utökas. När det gäller närradiosändningar lämnades förslag som innebar ökade möjligheter för tillståndshavare dels att sända material som inte har producerats för den egna verksamheten, dels att få ett större sändningsområde än en kommun. Förslagen innebar också att kretsen av tillståndshavare skulle utökas. Vissa förslag lämnades även om lokala kabelsändarföretag.

Förslaget innebar också att de dåvarande myndigheterna Radio- och TV-verket och Granskningsnämnden för radio och TV skulle avvecklas och att deras verksamheter skulle tas över av en nybildad myndighet, Myndigheten för radio och tv.

Utskottet tillstyrkte delvis med vissa lagtekniska justeringar regeringens förslag och avstyrkte samtliga då aktuella motioner. Riksdagen följde utskottet (bet. 2009/10:KU25, rskr. 2009/10:330–331).

Utredningsuppdrag

I december 2013 gav regeringen Myndigheten för radio och tv i uppdrag att analysera hur radio och tv i allmänhetens tjänst påverkar mediemarknaden, t.ex. när det gäller konkurrenssituationen och marknadens utveckling i stort. Regeringen anför att medielandskapet är under stark förändring. Tillgången till medier är avsevärt större än tidigare, och utvecklingen drivs konstant framåt. Nya aktörer med nya tjänster träder in och tillhandahåller ett stort och varierat utbud. Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Utbildningsradion AB (UR) verkar på en mediemarknad där såväl kommersiella som icke-kommersiella aktörer står inför stora utmaningar. Uppdraget i allmänhetens tjänst till SR, SVT och UR medför ett särskilt ansvar, inte minst eftersom programföretagen har en god, stabil och långsiktig finansiering genom radio- och tv-avgiften. Samtidigt som radio och tv i allmänhetens tjänst svarar mot ett tydligt definierat behov är det viktigt att programverksamheten inte leder till en oproportionerlig snedvridning av konkurrensen, om inte fullföljandet av public serviceuppdraget

kräver det. Det finns alltså enligt regeringen ett behov av att analysera hur radio och tv i allmänhetens tjänst inverkar på konkurrensen på mediemarknaden och på övriga aktörers utveckling.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 1 september 2015.

Vidare kan den nationella bredbandsstrategin nämnas, som är en del av den övergripande digitala agendan för Sverige. Strategin presenterades av regeringen i november 2009 för att tydliggöra politikens inriktning på området (dnr N2009/8317/ ITP). Det övergripande målet är att Sverige ska ha bredband i världsklass. I bredbandsstrategin fastställs målen att 90 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s 2020, och 2015 bör 40 procent ha tillgång till bredband med denna hastighet. Regeringen understryker vikten av att svenska företag och hushåll i alla delar av landet kan dra nytta av de möjligheter som ett kraftfullt bredband ger. Målet är att alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar uppfattningen att medielandskapet är under stark förändring. Tillgången till medier är avsevärt större än tidigare och nya aktörer och tjänster tillkommer och erbjuder ett stort och varierat utbud. Regeringen gav i december 2013 Myndigheten för radio och tv i uppdrag att analysera hur radio och tv i allmänhetens tjänst påverkar mediemarknaden, t.ex. när det gäller konkurrenssituationen och marknadens utveckling i stort. Regeringen har också tagit fram en bredbandsstrategi med målen att 90 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s 2020, och 2015 bör 40 procent ha bredband med denna hastighet. Utskottet anser inte att det nu behövs några ytterligare initiativ. Utskottet anser inte heller att det behövs någon översyn av radio- och tv-lagen. Därmed avstyrks motion 2012/13:Kr224 (MP) yrkanden 1 och 4.

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om politisk tv-reklam och om att avskaffa koncessionsavgifterna.

Jämför särskilt yttrande (SD).

Allmänt

I betänkandet behandlas motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkande 2011/12:KU16. Riksdagen har i enlighet med utskottets förslag

avslagit motionsyrkandena. Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och avstyrker motionerna 2012/13:K284 (SD), 2012/13:K305 (M) och 2013/14:K333 (SD).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Evenemangslista, punkt 1 (M, FP, C, KD)**

av Per Bill (M), Andreas Norlén (M), Karl Sigfrid (M), Karin Granbom Ellison (FP), Per-Ingvar Johnsson (C), Tuve Skånberg (KD), Cecilia Brinck (M) och Sedat Dogru (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag till tillkännagivande om en evenemangslista med hänvisning till att regeringens fortsatta beredning bör avvaktas. Därmed avslår riksdagen motionerna

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 30 och

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S) yrkande 45.

Ställningstagande

Vi vill understryka att det är angeläget att säkerställa att sportevenemang som är av särskild vikt för samhället, t.ex. OS, kan förbli tillgängliga för en väsentlig del av befolkningen. Mot bakgrund av de senaste årens utveckling där stora kommersiella bolag har förvärvat de exklusiva sändningsrättigheterna till vissa sportevenemang föreslog konstitutionsutskottet våren 2012 ett tillkännagivande till regeringen om att denna snarast borde tillsätta en utredning för att avgöra hur en evenemangslista ska utformas. Detta blev också riksdagens beslut (bet. 2011/12:KU16, rskr. 2011/12:224).

Myndigheten för radio och tv har därefter på regeringens uppdrag utrett frågan och lämnat förslag till hur en lista för evenemang i tv skulle kunna utformas. Rapporten har remitterats och vid remisstidens utgång i mars 2014 hade 34 remissvar inkommit till Regeringskansliet (Kulturdepartementet). En remissammanställning pågår för närvarande.

Vi anser att regeringens fortsatta beredning av ärendet bör avvaktas och att riksdagen därmed bör avslå utskottsmajoritetens förslag till tillkännagivande till regeringen samt motionerna 2012/13:Kr320 (S) yrkande 30 och 2013/14:Kr339 (S) yrkande 45.

2. Granskningsnämndens ledamöter, punkt 4 (SD)

av Jonas Åkerlund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:K334 av Margareta Larsson (SD).

Ställningstagande

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ett ändrat tillsättningsförfarande för ledamöter i granskningsnämnden för radio och tv. Granskningsnämnden har många gånger kritiserats utifrån sina ställningstaganden. Jag anser att det finns skäl att ta kritiken på allvar. Givet att samtliga aktörer som sänder etermedia förutsätts följa reglerna i radio- och tv-lagen så förutsätter allmänna rättsgrundsatser även en oberoende och rättssäker kontroll av sändningarna. Detta blir motsägelsefullt med tanke på att ledamöterna i granskningsnämnden består av journalister och bara en domare. För att upprätthålla förtroendet för granskningsnämnden borde tillsättningsförfarandet ske utifrån att ledamoten klarar att uppfylla grundläggande kvalitetskriterier och att rekryteringsprocessen är transparant, rättssäker och tydlig. Jag anser att granskningsnämndens ledamöter ska tillsättas av Myndigheten för radio och tv och att tillsättningen ska göras utifrån sökandens grad av kompetens av gällande rätt i allmänhet och om etermedia i synnerhet. En ledamot som tillsätts på detta sätt ska, för att minska risken för jäv, inte ha några samtida uppdrag för något mediebolag. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Översyn av mediepolitiken och av radio- och tv-lagen, punkt 6 (MP)

av Peter Eriksson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Kr224 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 1 och bifaller delvis motion 2012/13:Kr224 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag delar regeringens uppfattning att medielandskapet är under stark utveckling. Vi konsumerar allt fler medier och internetanvändningen är i dag lika vanlig som tv-tittandet. Teknikutvecklingen förändrar det sätt på vilket medborgarna konsumerar medier och det kommer att fortsätta att förändras. Jag anser det angeläget att underlätta befolkningens möjligheter att på likvärdiga villkor ta del av nyheter och information och kommunicera med varandra i hela landet. Därför finns det ett behov av en bred utredning om en ny mediepolitik i Sverige. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Motioner som bereds förenklat, punkt 7 (SD)

Jonas Åkerlund (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag om politisk tv-reklam. Jag hänvisar till mitt senaste ställningstagande i betänkande 2011/12:KU16 (s. 31). Jag vidhåller dessa synpunkter med avstår från att på nytt ge uttryck för en avvikande uppfattning i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:K243 av Roland Utbult (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta genomföra en allsidig och relevant utvärdering av verksamheten hos granskningsnämnden.

2012/13:K284 av Sven-Olof Sällström och Mattias Karlsson (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att politisk tv-reklam ska erbjudas likvärdigt och på samma villkor till samtliga partier som deltar i ett val.

2012/13:K305 av Lars Beckman och Carl-Oskar Bohlin (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om koncessionsavgifternas avskaffande.

2012/13:K388 av Ulf Holm och Mats Pertoft (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa annonstiderna i radio och tv.

2012/13:Kr224 av Tina Ehn m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning om en ny mediepolitik i Sverige.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda en ny radio- och tv-lag.

2012/13:Kr320 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en evenemangslista.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:K333 av Sven-Olof Sällström och Mattias Karlsson (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att politisk tv-reklam ska erbjudas likvärdigt och på samma villkor till samtliga partier som deltar i ett val.

2013/14:K334 av Margareta Larsson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra tillsättningsförfarandet för ledamöter i granskningsnämnden för radio och tv.

2013/14:K370 av Kenneth G Forslund m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda alkoholreklam under barntid i tv via alla kanaler i Sverige oavsett var i EU den produceras.

2013/14:Kr339 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S):

45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av en evenemangslista.